

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

21 בדצמבר 2025

א' בטבת תשפ"ו

לכבוד

חברי וחברות הכנסת

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לאומית לאירועי טבח שמיני עצרת התשפ"ד (טבח – 7 באוקטובר 2023), התשפ"ו–2025 [פ/6380/25]

המנגנון המתאים ביותר לבירור אירועי השבעה באוקטובר הוא ועדת חקירה ממלכתית המוקמת על פי חוק ועדות חקירה תשכ"ט – 1968, שהרכבה נקבע על ידי נשיא בית המשפט העליון, בראשה עומד שופט, ואשר פועלת באופן עצמאי ומקצועי. הצעת החוק שבנידון מבקשת לאפשר לממשלה להימנע מהקמת ועדה כזו, ותחתיה מבקשת להקים ועדת חקירה פוליטית, באופן החותר תחת עקרונות היסוד של אי תלות ומקצועיות, שהם תנאי יסוד לבירור אמין, ענייני ואובייקטיבי של כשלים ומחדלים.

מדובר בשינוי כללי המשחק תוך כדי המשחק. במקום נורמה כללית הנקבעת מאחורי "מסך בערות" מוצע הסדר שנתפר במיוחד לצורכי הממשלה שעושה שימוש מניפולטיבי בחקיקה פרטית של הכנסת, וככזה הוא בהכרח מוטעה, ובלתי ראוי לאמון הציבור.

המנגנון המוצע מבטיח דה-פקטו (בשל העובדה שהאופוזיציה לא תשתף פעולה) הרכב על טהרת הקואליציה שיטהר את הממשלה הנוכחית מאחריותה. גם במקרה התיאורטי של וועדה מעין פריטטית מובטח שלא אמת תצא תחת ידי הוועדה כי אם גרסאות פוליטיות מוטות של "אמת", שינטרלו האחת את רעותה ויגבירו את הפילוג והשיסוע בעם.

פרט לכך, בהצעה עצמה קיימים קשיים ופגמים שיובילו להקמה של גוף שלא יוכל לפעול, ואם יפעל – עלול לחולל פוליטיזציה והיררכיה של השכול בחברה הישראלית, יפעל באופן מוטעה פוליטית, יוביל לטיח האמת ויעמיק את הקרע בציבור ואת חוסר האמון במוסדות השלטון.

לכן יש לדחות מכל וכל הצעה זו המהווה אות קלון על הכנסת ועל הממשלה.

תיאור של הצעת החוק

מטרת החוק

1. הצעת החוק מבקשת להקים ועדת חקירה "ממלכתית-לאומית" לבדיקת אירועי טבח שמיני עצרת (7 באוקטובר 2023); פרוץ מלחמת "התקומה"; והנסיבות שהובילו לאירועים אלה.

2. לפי ההצעה, החקירה אמורה להיות מלאה, יסודית ובלתי תלויה. אולם, באותה נשימה ההצעה קובעת כי אופן הקמת הוועדה והרכבה יעשה בדרך פוליטית על

אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין
יו"ר של כבוד

יוחנן פלסנר

נשיא

חברי הוועד המנהל

עו"ד ליאת אהרנסון

אלי גרונר

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי

ד"ר חן ליכטנשטיין

מול מועלם

שגיר לשעבר שלי מרידור

פרופ' פאדיה נאסר אבו-אלהיג'א

עו"ד אבי פישר

ד"ר מיכל צור

יוסי קוצ'יק

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר

השופטת רוזלי סילברמן אבליה, קנדה

אן אפלבוואם, ארה"ב

השופטת דורית ביניש, ישראל

השופט סטיבן ברייך, ארה"ב

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' כריסטוף מרקסיס, גרמניה

ד"ר שרון נזריאן, ארה"ב

השופט אברהם סופר, ארה"ב

ברט סטפנס, ארה"ב

פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב

סגני נשיא

פרופ' סוזי נבון, מחקר

ד"ר ישי ג'סין פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' תמר הרמן

פרופ' נתן זוסמן [אורח]

פרופ' עמיחי כהן

מר תומר לוטן [אורח]

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' דניאל טעמן

פרופ' בני פורת

פרופ' קרנית פלוג

פרופ' מרדכי קרמיצר

פרופ' גדעון רהט

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק כרמון

ברנרד מרכוס [1929-2024]

מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ [1920-2021]

המכון הישראלי לדמוקרטיה

ידי הכנסת, כשהרכב הוועדה יהיה בהסכמה או פריטטי "מטעם" הקואליציה והאופוזיציה, מתוך סברה שהדבר "בטיח אמון ציבורי רחב".

הקמת הוועדה וסמכויותיה

3. לפי הצעת החוק לוועדת החקירה הפוליטית יינתנו סמכויות חקירה לפי חוק ועדות חקירה תשכ"ט – 1968¹ זאת על אף שמדובר בסמכויות מעין-שיפוטיות, ולא נקבע שבראש הוועדה יכהן בהכרח שופט מכהן או שופט בדימוס.² לפי הצעת החוק הסמכויות המעין-שיפוטיות (זימון עדים, כפיית התייצבות) הנתונות בסעיף 9(א) לחוק ועדות חקירה תוענק "לכל שניים מחברי הוועדה". הנוסח עמום, ובכל מקרה מדובר בהענקת סמכויות מעין שיפוטיות כשל בית משפט בהליך אזרחי בידי מי שאינם בהכרח שופטים. מדובר בקביעה מרחיקת לכת, פורצת גבולות שלטון החוק, המאיימת על האפשרות לקיום הליך הוגן. מעבר לכך, הפעלת סמכויות מעין אלו על ידי שני אנשים עשויה להיות בלתי אפשרית במקרה של אי הסכמה ביניהם ובהעדר מנגנון להסדרת הסכמות.

4. לפי הצעת החוק החרגה נוספת היא הקביעה שסעיף 16 לחוק ועדות חקירה שעניינו הזכות הנתונה ליועץ המשפטי לממשלה או מי מטעמו להתייצב לפני ועדת חקירה, לקחת חלק בחקירת העדים ולהשמיע דברו, לא יחול על הוועדה המוצעת. כלומר, הצעת החוק מבקשת להדיר את מוסד היועץ המשפטי לחלוטין מעבודת הוועדה.

קביעת נושא החקירה

5. הוועדה מטרתה לחקור את "אירועי טבח שמיני עצרת (טבח 7 באוקטובר, המוגדר בין התאריכים 10.23.14-7), פרוץ מלחמת התקומה והנסיבות שהובילו אליהם" (ולא בהכרח את המלחמה עצמה). למרות שהוועדה מוקמת על ידי הכנסת, נקבע בהצעת החוק שהממשלה תקבע את נושא החקירה וזאת בדומה לוועדת חקירה ממשלתית וועדת חקירה ממלכתית על פי חוק ועדות חקירה (ועדות שהממשלה מחליטה על הקמתן). זאת בשונה מהמצב החוקי הקיים שבו כאשר הכנסת מקימה ועדת חקירה פרלמנטרית או כאשר הוועדה לביקורת המדינה מקימה ועדת חקירה ממלכתית – הכנסת או הוועדה מגדירות את נושא החקירה.

חברי הוועדה ותנאי הכשירות

6. הוועדה תמנה 6 או 7 חברים (תלוי בסוג הוועדה שתקום, ראו לוח בנספח שלהלן). בוועדה יוכל לכהן כל מי שהוא אזרח ישראלי ובעל סיווג בטחוני מתאים. לא נקבעו תנאי כשירות מעבר לכך, ולא נקבע איסור על ניגוד עניינים. לדוגמא, לא נקבע שמי שמכהן כחבר כנסת או שהוא בעל זיקה פוליטית מובהקת לא יוכל לשמש חבר בוועדה. יש לציין שגם חוק ועדות חקירה אינו קובע תנאי כשירות לחברים בה,

¹ החוק בנוסח הרשמי הוא משנת התשכ"ט-1968. על אף שנחקק ב 8/1/1969. בהצעת החוק נכתב בטעות התשכ"ט – 1969. ראו נוסח החוק המקורי [במאגר החקיקה הלאומי](#).

² והשוו, לפי חוק הממשלה התשס"א 2001 ועדת בדיקה ממשלתית יכולה לקבל סמכויות לפי חוק ועדות חקירה רק במקרה שמעמידים בראשה שופט בדימוס (סעיף 8א.א). (א).

המכון הישראלי לדמוקרטיה

אולם הוא מחייב שיעמוד בראשה שופט, ומוציא מידי הדרג הפוליטי את הסמכות למנות את חברי הוועדה על מנת שתהליך המינוי יהיה מקצועי ובלתי תלוי.³ עוד מוצע כי הקוורום לעבודת הוועדה יהיה חמישה מחבריה.

מנגנון מינוי חברי הוועדה, מנגנון חלופי וחילופי גברי

7. התהליך המתואר למינוי חברי הוועדה עמום (ראו לוח בנספח). נכתב כי "חברי הכנסת יפעלו להגעת הסכמות [הטעות במקור] בנוגע להרכב חברי הוועדה ויבואו בדברים עם יושב ראש הכנסת לשם כך". לא ברור מה כוללת הפעולה הזו להגעה להסכמות. בהמשך נכתב כי יו"ר הכנסת יתייעץ עם נציגים מסיעות הקואליציה והאופוזיציה, אך לא נאמר מה יהיה מעמד ההתייעצות הזו. לאחר מכן, יו"ר הכנסת יניח הצעה להקמת הוועדה שתכלול את שמות יו"ר הוועדה וחבריה וזאת 14 ימים לאחר פרסום החוק. בתוך שבעה ימים תובא ההצעה להקמת הוועדה לכנסת, ואישורה ידרוש רוב של לפחות 80 חברי כנסת. במקרה של אי הסכמה מוצע מנגנון חלופי של ועדה פוליטית פריטטית בה 3 חברי ועדה ימונו על ידי יו"ר ועדת הכנסת בהסכמת נציגי סיעות הקואליציה, ו 3 חברי ועדה ימונו על ידי ראש האופוזיציה בהסכמת סיעות האופוזיציה. במקרה שלא אויש הרכב של שישה חברי ועדה (למשל אם האופוזיציה מסרבת לשתף פעולה) מוצע מנגנון חלופי שבו ימונו חברי הוועדה האחרים על ידי יו"ר הכנסת.

מינוי מפקחים מטעם משפחות השכול

8. לפי הצעת החוק בוועדה יכהנו גם 4 נציגי משפחות שכולות. עליהם להיות קרובי משפחה מדרגה ראשונה של מי שנהרג בטבח או במלחמה. ארבעת נציגי משפחות השכול יבחרו על ידי חברי הוועדה, אולם לא נאמר באיזה אופן. במקרה שהרכב הוועדה הוא של נציגי קואליציה ונציגי אופוזיציה יבחרו 2 מפקחים מטעם השכול מהקואליציה, ושני מפקחי שכול נציגי אופוזיציה. המפקחים יוכלו להשתתף בכל דיוני הוועדה, כולל בדיונים סודיים, ויכלו להתערב בכתב בכל ענין הקשור לעבודת הוועדה.

יושב ראש הוועדה וסמכויותיו

9. לפי הצעת החוק יושב ראש הוועדה יבחר על ידי חברי הוועדה מביניהם. בהעדר הסכמה, הסמכות למנות יושב ראש תועבר ליו"ר ועדת הכנסת וליו"ר האופוזיציה שימנו כל אחד יושב ראש. שני יושבי הראש יכהנו במשותף ויפעילו את סמכויותיהם בהסכמה. לא נאמר בהצעה מה יקרה במקרה של אי הסכמה בין שני יושבי הראש, מה שפותח פתח לשיתוק עבודת הוועדה, וליצירה דה פקטו של שני גופי חקירה, ובהמשך שני דוחות, ושתי גרסאות של האמת, מה שרק יעמיק את הקיטוב וחוסר האמון.

1. קשיים, פגמים והשלכות שליליות של הצעת החוק

³ לגבי ועדת בדיקה ממשלתית, חוק הממשלה, תשס"א-2001 מציין במפורש איסור על ניגוד עניינים של חבר הוועדה. בטיטה קודמת של הצעת החוק הפרטית של ח"כ קלנר אף היתה התייחסות לאפשרות שבה יהיה צורך לחקור את אחד מחברי הוועדה, מה שמוכיח שיש ניגוד עניינים מובנה במינויים פוליטיים לוועדה.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

כללי

- הקושי העיקרי בהצעה הוא שהיא מנסה להקים מנגנון חקירה המותאם לצורכי הקואליציה והממשלה תחת מנגנון ועדת חקירה ממלכתית לפי חוק ועדות חקירה-תשכ"ט-1968 המעוגן בחוק ובתרבות הפוליטית בישראל. אין הצדקה ל"המצאה" של גוף פוליטי לשם חקירת אירועי השבעה באוקטובר, ויתרה מכך, העובדה שמדובר בממשלה ובקואליציה שכיהנו בעת התרחשות האירוע הנחקר, והקמת גוף חקירה ייעודי פוליטי התפור לצורכי כך, מחזקת את החשש מפני ניסיון לטיוח האמת. גוף פוליטי, אפילו הוא כביכול "מאוזן" אינו יכול לשמש מנגנון חקירה בלתי תלוי ומקצועי.

- המתכונת לפיה מי שאמורים ליתן דין וחשבון בפני הוועדה והוועדה אמורה לבחון את תפקודם, בוחרים את חברי הוועדה - שמה ללעג את מוסד וועדת החקירה. זו פעולה בניגוד עניינים חריף שפסלותה זועקת לשמיים. הדחייה הבלתי סבירה מצד הממשלה במינוי הוועדה והמאמץ להנדס את הרכב הוועדה מטיל צל כבד גם על יכולתה ומסוגלותה של הממשלה לקבוע, לפי שיקולים ענייניים בלבד, את המנדט של הוועדה. הדעת נותנת שקביעת המנדט תשרת את תכלית הקמת הוועדה-השתמטות הממשלה מאחריותה, כפי שנרמז גם בדברי ההסבר להצעה לפיהם מערכת המשפט מעורבת בנסיבות שהובילו לשבעה באוקטובר.

שימוש שגוי ומניפולטיבי במונח "ממלכתית"

- הצעת החוק עושה שימוש מניפולטיבי וציני במונח "ממלכתית". הצעת החוק מקימה מנגנון פוליטי של נציגי קואליציה ואופוזיציה, מתוך הבנה שגויה של המונח ממלכתית. **ממלכתי אין פירושו "מאוזן" מטעם גורמים פוליטיים. המונח ממלכתיות מתייחס לאינטרס הלאומי המשותף, הא-מפלגתי של הציבור כולו. האינטרס הציבורי במקרה הזה הוא בירור כל העובדות לאשורן על מנת להפיק לקחים שימנעו הישנות של מחדלים וכשלים.** אולם מאופן קביעת הרכב הוועדה ואופן פעולתה תיגזר "אמת" של הקואליציה. הפוליטיזציה של האמת תפגע באמון הציבור במוסדות המדינה, תערער את היכולת להשתקם מהטראומה הלאומית של השבעה באוקטובר, ואולי החמור מכל – תפגום ביכולת להפיק את הלקחים הנדרשים לצורך מניעת כשלים דומים בעתיד.

פוליטיזציה מוחלטת של הוועדה

- הליך בחירת חברי הוועדה יהווה סלע מחלוקת בין אופוזיציה לקואליציה. במקרה שהאופוזיציה תבחר שלא לשתף פעולה, התוצאה תהא מינוי כל חברי הוועדה על ידי הקואליציה (יו"ר ועדת הכנסת ויו"ר הכנסת). **עצם העובדה שנוסח הצעת החוק נדרש לשלושה מנגנונים חלופיים לקביעת חברי הוועדה (ראו נספח), מעידה על כך שמדובר במנגנון דמיוני שאין לו היתכנות פוליטית ושמראש נתון במחלוקת, שכן בהינתן המציאות הפוליטית התוצאה תהיה שחברי הוועדה יקבעו על ידי הקואליציה בלבד.** זוהי הוכחה לכך שגם ליוזמי ההצעה ברור כי המנגנון המוצע לא זו בלבד שלא יביא לאיחוי לאומי אלא לשיסוי לאומי.

- הטענה לפיה במקרים אחרים כמו למשל בעקבות 9/11 הוקמה ועדת פוליטית אינה רלוונטית למציאות המוסדית והפוליטית בישראל. במשטר נשיאותי יש הפרדת רשויות בין הרשות המבצעת והמחוקקת, ומסורת ארוכה של ועדות חקירה

המכון הישראלי לדמוקרטיה

ביקורתיות מטעם הגופים המחוקקים (ועדות הקונגרס בארה"ב). בישראל, בהינתן השליטה המוחלטת של הקואליציה הממשלתית בכנסת, הקמת ועדה "מטעם" הכנסת, בפרט בשליטת הקואליציה⁴, משמעה שידה הארוכה של הממשלה מושכת בחוטי ועדת החקירה, קובעת במישרין את נושא החקירה, ובעקיפין את הרכבה, ומשכך גם את מסקנותיה והמלצותיה, שכן כפי שהצהיר ראש הממשלה מעל דוכן הכנסת "השאלה המכרעת היא מי בודק". בישראל, המנגנון המעוגן בחוק ובתרבות הפוליטית למחדלים הדורשים בירור עובדתי הוא ועדת חקירה ממלכתית, א-פוליטית מעיקרה, וזאת בשל העדרה של תרבות של אחריות ציבורית, בעיקר בקרב הדרג הפוליטי.

פוליטיזציה והיררכיזציה של משפחות השכול

- **הרעיון של מינוי מפקחי הוועדה הוא רעיון עיוועים שמשמעותו פוליטיזציה של השכול במדינת ישראל, לשכול מטעם הקואליציה ושכול מטעם האופוזיציה. הליך זה גם ייצור מחול שדים של "היררכיות קורבנות של השבעה באוקטובר" סביב השאלה מי זכאי לייצוג בוועדה (הורי חיילים שנהרגו במתקפת השבעה באוקטובר, משפחות שכולות של חיילים ואנשי כוחות הבטחון בקרב הכוחות הראשונים שהגיעו, קרובי אזרחים שכולים ומאילו ישובים, קרובי נרצחי מסיבת הנובה, קרובים של חטופים חללים, משפחות שכולות של חללי הלחימה בעזה).** לפי הצעת החוק רק מי ששכלו בן משפחה ביום הטבח ובשבוע הראשון שלאחריו ובמלחמת התקומה יוכלו להיות מיוצגים, והם ייבחרו על ידי חברי הוועדה. הדבר מדיר את המשפחות השכולות של חיילים שנהרגו בחזית הצפון, נפגעי מתקפות הטילים ובני משפחותיהם, בני משפחות של חטופים חללים, החטופים ששבו חיים ובני משפחותיהם ופצועים בגוף ובנפש ובני משפחותיהם ועלול להביא למחלוקות משפילות בין קרובי נרצחים ונפגעים.
- בנוסף, מתן אפשרות ל"מפקחים מטעם השכול" להיות חלק מהגוף החוקר עלולה לפגוע במקצועיות עבודת הוועדה. אין ספק שהנפגעים במעגל הראשון ובכל מעגלי ההדף של הטראומה של השבעה באוקטובר צריכים לקבל אפשרות להשמיע את קולם כעדים מול הוועדה. זכותם וזכותו של הציבור הישראלי לדעת מה התרחש ומדוע ואיך ניתן למנוע מחדלים כאלו בעתיד. עם זאת, אין להפוך אותם לצד החוקר תוך כדי פוליטיזציה ויצירת היררכיה מסוכנת ותקדימית של השכול בחברה הישראלית.

יצירת מפלצת טיוח אמת דו-ראשית

- **המנגנון הפריטטי המוצע, כמו גם מינוי שני יושבי ראש סולל את הדרך להקמה בפועל של שתי ועדות, שישכתבו שתי גרסאות של האמת מה שיחמיר את הקיטוב בציבור ואת חוסר האמון במוסדות. במקרה של אי הסכמה בין שני יושבי הראש (למשל על זימון עד מסוים) תשותק עבודת הוועדה. זאת, הואיל שלא נקבע כל מנגנון המתווה דרך לפתרון מחלוקת או אי הסכמה. כך גם לגבי אי הסכמה בנוגע למסקנות הבירור העובדתי וההמלצות.**

⁴ זאת בשונה למשל מהקמת ועדת חקירה ממלכתית על יד הוועדה לביקורת המדינה, שבראשה עומד חבר אופוזיציה, והיא נשענת על דוח של מבקר המדינה.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

שימוש לרעה בסמכות מכוננת כדי להימנע מביקורת שיפוטית

- חוק ועדות חקירה קובע כי הממשלה רשאית אך אינה מחויבת להקים ועדת חקירה לפי החוק. בית המשפט נוטה שלא להתערב בשיקול דעתה הרחב של הממשלה בעניין זה. עם זאת, בית המשפט קבע בעבר כי הוא עשוי להתערב בשיקול דעתה של הממשלה "במקרים חריגים ונדירים, שכמותם לא באו וספק אם יבואו בפני בית המשפט". אולם החלטה שלא להקים ועדת חקירה ממלכתית לאירועי השבעה באוקטובר היא החלטה הלוקה בחוסר סבירות היורד לעצם העניין ולכן יש מקום להתערבות בית המשפט בהחלטת הממשלה שלא להקים ועדת חקירה ממלכתית, כמו גם בחינת אופן קביעת נושא החקירה על ידי הממשלה, בפרט בשל העובדה שמדובר באותה ממשלה שבמשמרתה אירע האירוע הנחקר.
- הניסיון הנוכחי לחוקק חוק של הכנסת בעניין, ולייצר ועדה שתהיה בובה על חוט הממשלה נועד איפוא לעקוף את הביקורת השיפוטית על שיקול הדעת של הממשלה. במובן זה יש בהצעת החוק שימוש לרעה בסמכות המחוקקת של הכנסת על מנת "לחסן" מביקורת שיפוטית את יוזמת הממשלה להקים ועדה מטעמה. נעשה כאן שימוש מניפולטיבי בערוץ החקיקה הפרטית בכנסת באמצעות הצעת חוק פגומה מבחינה חוקית ושאינה ראויה מבחינה נורמטיבית וחברתית. ועל כן, יש אפשרות שבית המשפט יפעיל ביקורת שיפוטית עליה.

הצעת החוק כסימפטום וקטליזטור לפופוליזם סמכותני

החקיקה המוצעת עלולה להחמיר את הגלישה במדרון הפופוליסטי-סמכותני: ריסוק מושג האמת, העדפת נאמנות וזיקה פוליטית על פני מקצועיות באופן המתעלם מטובת הציבור, חתירה תחת ערך המקצועיות, שיסוע וקיטוב נוסף של הציבור על ידי הפיכת ברור עובדתי לנושא שנוי במחלוקת פוליטית בין קואליציה ואופוזיציה ובאופן ציני ומרושע גם בקרב משפחות השכול. זאת לצד המשך הרס מערכת אכיפת החוק והמשפט, באמצעות פסילת מנגנון ועדת החקירה הממלכתית בשל זיקתו לרשות השופטת (מינוי חברי הוועדה על ידי נשיא בית המשפט העליון) והדרת היועצת המשפטית לממשלה כליל מעבודת הוועדה. כל אלו: המתקפה על האמת, פוליטיזציה של מינויים, קיטוב ושיסוי חברתי, ומתקפה על גורמי אכיפת החוק ומערכת המשפט – הם סממנים וזרזים מסוכנים המאיימים על קיומה של הדמוקרטיה הישראלית.

לסיכום, מדובר בהצעה רשלנית ומסוכנת ובניסיון חקיקה חפוז המבקש לעשות פוליטיזציה לתרבות הפוליטית של חקירת אירועים שיש בהם ענין ציבורי. המנגנון המוצע לקביעת הרכב הוועדה הוא עמום ובלתי אפשרי. ההצעה מלאת סתירות פנימיות, היא אינה מסדירה את סמכויות הוועדה ויושבי הראש באופן ברור או סביר. לגוף המוצע בהצעת החוק אין היתכנות חוקית או פוליטית, והשלכותיו עלולות להביא לידי שיסוי חברתי, מחלוקות בקרב משפחות השכול ונפגעי אירועי השבעה באוקטובר, פגיעה אנושה בשלטון החוק ובהליך ההוגן. ומעל הכל – גוף כזה לא יוכל לקיים חקירה מקצועית, יסודית ובלתי תלויה ובכך תסוכל המטרה המרכזית של ועדת חקירה – חקר האמת והפקת לקחים שימנעו הישנות מחדלים דומים בעתיד.

|||. הגוף המתאים לחקירה – ועדת חקירה ממלכתית

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

א. ועדת חקירה ממלכתית לפי חוק ועדות חקירה תשכ"ט-1968 נועדה לבחון "עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה הטעון בירור". אין ספק שאירועי השבעה באוקטובר והמלחמה שבעקבותיהם עונים להגדרה זו. לכן זהו הגוף המתאים ביותר לבחינת האירועים. המנגנון הקבוע בחוק ועדות חקירה נקבע תחת "מסך בערות" ולאחר הליך חקיקה ממושך בו נמצא כי מדובר במנגנון המתאים והראוי לחקור כשלים ומחדלים בעניינים בעלי חשיבות ציבורית חיונית. כשם שאמר בזמנו בן גוריון: "לא יתכן שהממשלה תעשה עצמה רשות שופטת". הניסיון של הממשלה לעקוף זאת באמצעות קידום חקיקה פרטית בכנסת ובמקביל כינוס ועדת שרים בראשות ראש הממשלה לקביעת מנדט הוועדה - פסול.

ב. ועדת חקירה פוליטית "מטעם" גם לא תוכל לשמש עדות לחוסן דמוקרטי ולקיומו של מנגנון עצמאי ובלתי תלוי לחקירה פנימית של ישראל מה שיחמיר את מצבה של ישראל במישור של הדין הבינלאומי, יחתור תחת טענת המשלימות, ויהווה הצדקה נוספת להתערבות וחקירה חיצונית של התנהלות ישראל במלחמה.

ג. הבטחת האמון הציבורי ו"הנמכת הלהבות" בחברה הישראלית – לפי הצעת החוק המנגנון המוצע בה נועד להבטיח אמון ציבורי רחב. אולם נוסח הצעת החוק מלמד שהיא צופה את המחלוקות סביב קביעת הרכב הוועדה ועבודת הוועדה, מכאן שהקמת ועדה לפי חוק זה היא מתכון לשיסוי לאומי ולא לאיחוי לאומי. לעומת זאת, **המוסד של ועדת חקירה ממלכתית זוכה לתמיכה של רוב הציבור באופן חוצה מחנות פוליטיים**. לפי סקרים שנערכו על ידי מרכז ויטרבי במכון הישראלי לדמוקרטיה 74% מהציבור תומך בהקמת ועדת חקירה ממלכתית לחקר השבעה באוקטובר. בציבור היהודי שיעור התמיכה בהקמת ועדת חקירה ממלכתית גבוה במיוחד. בשמאל ובמרכז (97% ו-85.5% בהתאמה), אך גם בקרב המשייכים עצמם לימין יש רוב לתומכים במהלך כזה (68%). גם בקרב מצביעי כול מפלגות הקואליציה בבחירות 2022 רוב ברור תומכים בהקמת ועדת חקירה ממלכתית לחקר אירועי ה-57/10⁵ אולם לא מדובר בוועדה שנושאת לשווא את התגית "ממלכתית" אלא ועדה בלתי תלויה, עצמאית לחקר האמת.

דווקא הקמת גוף שנוי במחלוקת, בתהליך חקיקה חפוז, שהרכבו ואופן פעולתו נקבעים בזירה הפוליטית, יעמיק את הקרעים, ולא יאפשר להפוך את הפצע המדמם של השבעה באוקטובר לצלקת.

בכבוד רב,

ד"ר דנה בלאנדר, המכון הישראלי לדמוקרטיה

⁵ [מדד הקול הישראלי](#), אוקטובר 2025.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

נספח: הרכבי ועדת החקירה הפוליטית

הסעיפים הנוגעים להרכב הוועדה, מינוי המפקחים ויושב הראש מייצרים למעשה שלושה הרכבים חלופיים של ועדה:

ועדה "בהסכמה" של חברי הכנסת	ועדה מטעם הקואליציה והאופוזיציה	ועדה מטעם הקואליציה ויו"ר הכנסת	
יושב ראש הכנסת בהתייעצות עם חברי הכנסת.	יו"ר ועדת הכנסת ויו"ר האופוזיציה	מי שישכים למנות, ככל הנראה יו"ר ועדת הכנסת מטעם הקואליציה, ו 3 מקומות נוספים יאוּשָׁשׁוּ על ידי יו"ר הכנסת.	מי ממנה?
7	6	6	מספר החברים
נבחר על ידי הוועדה מבין חבריה	שני יושבי ראש: אחד מטעם האופוזיציה ומטעם הקואליציה	נבחר על ידי הוועדה מבין חבריה	יושב ראש
4 נציגי משפחות שכול יבחרו על ידי חברי הוועדה. לא נקבע כיצד.	2 נציגי משפחות שכול מטעם הקואליציה ו 2 נציגי משפחות שכול מטעם האופוזיציה	4 נציגי משפחות שכול מטעם הקואליציה.	מינוי מפקחים
חבר חלופי יבחר ברוב קולות חברי הוועדה.	אם החבר מטעם הקואליציה, נציגי הקואליציה ימנו חבר חלופי, ואם מטעם האופוזיציה – חברי האופוזיציה ימנו חבר חלופי.	חברי הוועדה מטעם הקואליציה יבחרו חבר חלופי.	מינוי מחליף לחבר ועדה